

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název: Psychická distance a otázka estetické relevance nižších smyslů

Autorka: Klaudivie Osičková

Školitel: Mgr. Štěpán Kubalík, Ph.D.

Oponent: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Klaidie Osičková se své bakalářské práci se zaměřila na problematiku „estetického potenciálu nižších smyslů“, přesněji řečeno, pokusila se porovnat několik přístupů zvažujících nejen estetický, nýbrž i umělecký potenciál tzv. nižších smyslů. Nejprve se věnuje dvěma současným autorům, jimž je toto téma blízké, Arnoldu Berleantovi a Carolyn Korsmeyer, kteří se nejen pokoušejí esteticko-umělecké využití nižších smyslů z hlediska teorie rehabilitovat, ale zároveň se tím ze svého pohledu vymezují proti klasikovi estetické teorie 20. století Edwardu Bulloughovi, resp. jeho slavné studii o psychické distanci. Autorka bakalářské práce se vůči Berleantovi i Korsmeyerové staví kriticky, a to jak vzhledem k jejich pokusu o nové pojetí estetiky nižších smyslů, tak i k jejich interpretaci Bulloughova pojetí psychické distance.

Bakalářská práce je členěna jednoduše a tudíž přehledně. Skládá se ze tří částí, první je věnována Berleantovi, druhá Korsmeyerové a třetí Bulloughovi. V prvních dvou kritických kapitolách autorka vždy předloží zhuštěné chápání estetické kapacity nižších smyslů u uvedených autorů a poté je podrobí, dle mého soudu oprávněně, nicméně zhuštěné, možná až příliš stručné kritice. Pokud stanovisku autorky dobře rozumím, s rehabilitací estetického potenciálu nižších smyslů souhlasí, odmítá však konkrétní postup Berleantův a Korsmeyerové. Autorka se vrací ke kritizovanému Bulloughovi, aby jeho studii náležitě vyložila a ukázala, že kritika obou výše zmíněných se nezakládá na adekvátním čtení jeho studie. Poté ve zkratce předkládá pozitivní bulloughovský výklad role nižších smyslů.

Ve stávající podobě pokládám tento záměr za úspěšně naplněný. Přesto je třeba zdůraznit, že ačkoli Bullough psychické distancování vnímání nižšími smysly nevyklučuje, neznamená to, že by je jakkoli preferoval, nebo proti jejich marginalizaci něco podstatného činil. Bullough jednoduše myslí dualistickým slovníkem, byť se svým hlavním pojmem snaží nedostatky některých významných dualismů (subjektivní/objektivní, idealistický/realistický, aj.) napravit. Domnívám se, že pro skutečnou rehabilitaci estetického potenciálu nižších smyslů (v níž, souhlasím, selhávají Berleant i Korsmeyerová) by bylo třeba vykročit nejen za dělení smyslů na vyšší a nižší, ale i za jejich dělení samotné, jak to ostatně činí např. Gernot Böhme ve své estetické atmosféře, nebo jak se o to již v Bulloughově době pokoušeli právě pragmatičtí a procesuální filozofové.

Text bakalářské práce je psán kultivovaným jazykem, překvapivě jistým stylem a až na drobnosti s odpovídající technickou zručností (bibliografie apod.). Přesto některým pasážím nerozumím, nebo je pokládám za problematičné. Uvádím některé příklady a u obhajoby prosím autorku bakalářské práce o vyjádření:

Již v úvodu autorka píše v první větě: „Problém nižších smyslů zažívá v analytické a environmentální estetice od 60. let renesanci.“ (7)

Zajímalo by mě, kdy zažívaly nižší smysly předpokládanou „zlatou dobu“, dochází-li tedy od 60. let renesanci?

Na s. 18 autorka dále píše: „Je-li určující vlastností umění schopnost zprostředkovat estetickou zkušenost, vyplývá z toho také, že nižší smysly nemohou být uměleckými díly.“

V jakém smyslu „nižší smysly“ mohou, či nemohou být „uměleckými díly“?

Na s. 22 je dále uvedeno:

„Mimoumělecké smysly zprostředkovávají potěšení, které může vyvolat estetickou zkušenost. Její síla nicméně není taková, jako je síla estetické zkušenosti, kterou zakoušíme při recepci umění. Mimoumělecký charakter mají z toho důvodu, že potěšení, které vyvolávají, je jednoduchého charakteru, a nemá žádný symbolický obsah. To dokládá například skutečnost, že se v případě nižších smyslů nedá hovořit o paradoxu estetického prožitku (obecnější verze klasického paradoxu tragédie), tedy že nás těší něco, co je svou podstatou negativní, jako je tomu v případě estetického prožitku z recepce umění.“

Vůbec nerozumím, co autorka myslí „paradoxem estetického prožitku“, ani „obecnější verzí klasického paradoxu tragédie“ a nevím, proč by nás mělo těšit něco, „co je svou podstatou negativní, jako je tomu v případě estetického prožitku z recepce umění.“ Autorka by mohla tyto teze u obhajoby vysvětlit.

Na s. 30 je uvedeno: „Jednotlivé subjekty jsou schopny různé míry distance. Stále však obecně platí, že čím méně distance je subjekt schopen udržet, aniž by o ni přišel, tím lépe.“

Opravdu lze něco „udržet“ méně či více? Připouští tento výraz gradaci, např. „udržel jsem to málo“? Pokud se nejedná o formulační neobratnost, prosím u obhajoby o vysvětlení.

Na základě výše řečeného **doporučuji** bakalářskou práci Klaudivie Osičkové k obhajobě, a pokud se autorka u obhajoby uspokojivě vyrovná s námitkami a dotazy školitele i oponenta, navrhuji hodnotit ji stupněm **velmi dobře**.

V Praze 14. 6. 2018

Ondřej Dadejík